

Heliaz (Per-Jakez) Eun den divemor

Notenn : Eur CD 'zo, e gwerz e ti Emgleo Breiz, 10, ru Kemper, 29200 Brest .
War ar CD e vez klevet mouez Per-Jakez Heliaz, hag hini Per Trepos. "War
eun dachenn fobal a zo war ar memez CD. Pellg. : 02-98-02-68-17.
emgleo.breiz@wanadoo.fr - www.emgleobreiz.com

-
*(Jakez a zo da vad o labourad en e bark, pa erru Gwillou, divoutou, ruz e benn,
berr e alan gantañ, kement en-deus redet).*

Gwillou

Jakez, Jakez, amañ emañ ?... Hag am-eus klasket ahanout e Gwaremm-
Wez, e Brankou Braz hag e Meot !... M'am-bije gouezet e oas ken tost !... A !
A ! Jakez, ma mabig, deus buan d'ar gêr 'ta ! Eur gwall-gasadenn a zo
c'hoarvezet ganeom du-mañ. O ! siwaz, biskoaz eur seurt taol !... Deus ganin,
Jakez, ha dioustu. Ma Doue, ma Doue !

Jakez

Arsa, Gwillou, petra nevez a zo c'hoarvezet er gêr evid dit dond da glask
ahanon er park e-kreiz ma labour ?

Gwillou

N'am-eus ket amzer a-walh da zisplega ar gaoz. Deus ganin, Jakez, en an'
Doue. E hellez ma hredi : n'eus munut ebed da goll.

Jakez

Gwillou, n'eo ken nav eur c'hoaz, nav eur hanter d'ar muia. An heol a zo
kaer, an douar êz-tre da zispaha. Ne fell ket din leskel ma labour a-gostez
evid distrei d'ar gêr n'ouzon ket d'ober petra. Setu !

Gwillou

Ma ! Spontuz eo. Kemer da chupenn, buan, a lavaran dit, ha d'an
daoulamm ruz d'ar gêr, Jakez. Ma ouezfes !... Ma Doue, ma Doue !

Jakez

(Oh ober goap outañ).

Ma Doue, ma Doue !...Ma ouezfen petra, den sod ? N'ez in ket kuit a-raog
gouzoud perag. Dislonk ar pezh ah-eus da lavared pe kerz da vale gand an
diaoul.

Gwillou

Med, Jakez, ar pezh a ran o tond amañ eo evid renta selvij dit, ha netra ken.
Dre vadelez e-keñver eun amezeg mad hag eur hamalad koz. Deus d'ar gêr
buan !

Jakez

Gwillou, kerz diwar ma zro, kerz ! Abaoe pemp munut n'ah-eus greet
nemed distrei ahanon diouz ma labour. E peleh out bet o redeg ar mintin-
mañ evid dit beza mezo dija ? Rag mezo out, kazi sur. A-hend-all ne vefe ket
ken ruz da glipenn. Gwaz-a-ze dit n'eus ket kalz plouz ken d'ar mare-mañ

euz ar bloaz ; paneve-ze rafen dit an ali mond d'ober eur gouskadennig e-tal
eur bern plouz bennag da hortoz e vefe divoget da damm spered...A ! A !
A !...

Gwillou

A ! siwaz, paour-kêz den !... Deus d'ar gêr, Jakez, deus buan, buan ! A-
benn eur hard-eur, marteze, e vo diweznad deom.

Jakez

Diweznad d'ober petra ? Ne gomprenan netra. Gwillou, netra. Petra zo
digouezet ganit ?

Gwillou

Ganin, netra. Med ganit, Jakez, ganit !

Jakez

Ma ! Petra zo digouezet ganin neuze ? Petra zo digouezet er gêr ? Perag eo
red din mond war da lerh, penn goullou ? Lavar 'ta !

Gwillou

Jakez, ablamour... ablamour... peogwir...

Jakez

Ablamour da betra pe da biou ?

Gwillou

Ablamour... ablamour... O ! ma fenn, ma fenn !

Jakez

Ha petra gand da benn bremañ ? Gouzoud mad a ran eo bet a-viskoaz eur
penn poud, med gwasaad a ra, hervez ar mod. A ! A !

Gwillou

Jakez, dizoñjet am-eus.

Jakez

Hañ ?

Gwillou

Ya, dizoñjet am-eus perag on deut da glask ahanout.

Jakez

Dizoñjet ? Arsa, Gwillou, ar wech-mañ out eet da fall.

Gwillou

Me gred din ivez. A ! morse n'eo bet c'hoarvezet kement-se ganin.

Jakez

A ! A ! A !... Setu aze eun taol brao. Dond d'am haoud a-dreuz ar parkeier

lann, divoutou ha pres braz warnout, ha chom aze heb gouzoud petra e oas e soñj lavared din. A ! Gwillou, e-touez ar henaoueien ema ar maout ganit ! Ya, ar maout, hag eur maout pemp pao c'hoaz. A ! A ! A ! A !...

Gwillou

Marteze, Jakez. Med dre faot piou eo, ma 'm-eus dizoñjet !

Jakez

Dre faot piou ? N'eo ket dre ma hini-me, koulskoude ?

Gwillou

Eo, rag ma vijes deut ganin, m'az-pije sentet ouzin dioustu, n'am-bije ket bet kollet ar helou fresk e oan o tigas dit. Hag eur helou a-bouez braz, m'hen tou.

Jakez

A ! A ! A ! Ne oa ket sur gwall bouez er helou-ze. A-hend-all, n'ez-pije ket kollet anezañ war an hent. A ! A ! A !

Gwillou

Jakez, goaper zod. Da bedi a ran eur wech c'hoaz: deus d'ar gêr ganin buan. Spontuz eo ar pezh a zo c'hoarvezet.

Jakez

Petra zo c'hoarvezet, avad ? Lavar din.

Gwillou

Ay ! ma fenn, ma fenn ! Kaer am-eus skei war ma zal, ne deu netra er-mêz. Aiou ! Aiou !

Jakez

Da benn a zo eur pod-houarn koz mad da farda gwelien d'ar zaout, ha netra ken. Bale d'ar gêr. Marteze e teuo soñj dit en-dro goude beza erruet en ti.

Gwillou

Deus ganin d'ar gêr, Jakez, ezomm braz a zo diouzout du-hont.

Jakez

Hag amañ, er park, n'eus ket ezomm braz diouzom, nann ? Kemend all a labour a zo d'ober war-dro an douar. Mond a ray unan "gleñs¹" war e dreid gand an amzer-mañ. A-boan ma 'z eo kroget ar paour-kêz tud en eun tamm labour bennag, setu ar glao pill o tond, pe an avel griz, pe me oar-me. N'eus ket eur penn-devez kaer en eur zizun. Hag an ed a zo bet bodennet diwezad ar bloaz-mañ, ablamour d'ar goañv ha ne felle ket dezañ echui. An avalou-douar n'eus ket c'hoaz feson vad warno. Ha siwaz, ar goañv a zeu e vo klevet an dud o yudal gand an naon er hêriou. Ha te, Gwillou, cheulk brein,

---

¹ gleñs (pe "glez") : bouzar-gleñs : bouzar-kloh.

arzodig a genta klas, te a deu da zireñka ahanon, dres dre greiz eur mintinvez hag eo brao an heol, skañv an douar ha sioul an avel. Mez a dlefes kaoud.

Gwillou

N'eus mez ebed da gaoud evid eun den a fell dezañ renta selvij.

Jakez

Peseurt selvij ah-eus rentet din ? Lavar 'ta ! N'ah-eus greet nemed digeri frank da henou.

Gwillou

Me asur dit, Jakez, e vefe gwelloh dit dond d'ar gêr buan. Ne hellan ket lavared gwelloh. Dizoñjet 'm-eus. Deus d'ar gêr avad hag e weli ar jeu.

Jakez

Mond d'ar gêr. A ! ya, loen brao ! Ha piou a bako an abadenn gand ar Gatellig ? Te ?

Gwillou

Jakez, Jakez, dond a ra din ar zoñj bremañ. Ya, dre hras Doue, dond a ra ar zoñj din en-dro. Gouzoud a reen ne oa ket eet pezell¹ ma spered. A, nann ! P'ah-eus kaozeet dez Katellig eo deut din ar sklêrijenn en-dro. Katellig an hini eo, dres, he-deus ordrenet din dond d'ar red da gas kelou dit.

Jakez

Katellig ? Katellig heh-unan ? Sell 'ta ! Neuze e kredfen a-walh ez eus eun dra bennag nevez er gêr, rag n'eo ket boazet ar wreg da lakaad klask warnon, dreist-oll war-greiz al labour. Ha ne fell ket dezi gweled ahanon en ti nemed an nebeuta posubl. Lavar din buan petra zo bet lavaret dit ganti, Gwillou.

Gwillou

Setu. Ar mintin-mañ, war-dro c'hweh eur, e oan da vad o voueta al loened er hreñch. Daou bemoh bihan am-eus prenet eur miz zo hag int c'hoaz dister ha moan ken-ha-ken. Dao eo din chom ganto e-pad m'emaint o tebri o boued, a-hend-all an daou chalfod²-se a jeñch penn d'ar zaill gand o fri lor ha netra ne ya ganto.

Jakez

Ya, ya. Kerz atao, ha buan.

Gwillou

Debret o boued gand al loened, mad a-walh, ha me er-mêz ar hreñch. « Hirio an amzer a vo braoig a-walh, emon-me ; eun devez kaer evid al labourerien-douar. Ezomm a zo, ya, ezomm braz ». Ha me da zoñjal am-boa

---

¹ pezell ma spered : skuiz ma spered.

² chalfod : unan hag a zebr en eur ober kalz a drouz.

avalou-douar da vrocha¹ e park Brankou-Braz.

Jakez

Buannoh 'ta, ruzer !... Neuze eo deut Katellig da gaoud ahanout ?

Gwillou

N'eo ket ! Gortoz eun tammig 'ta !

Jakez

Gortoz, gortoz ! Bremaig e oa beh warnout. Ne rez ken nemed pourchua ahanon da vond buan-buan d'ar gêr, gwasoh eged ha pa vefe bet an tan 'n eun tu bennag. Ha bremañ e vefe dao tenna dit da gomzou deuz da henou gand eun durkez.

Gwillou

Taol evez mad, Jakez, red eo din mond goustadig gand ar gaoz-se, gand aon e tizoñjfen c'hoaz ar pez am-eus da lavared dit, Jakez. Mad, mad ! Kemer da amzer.

« Boulhurun, emon-me din ma-unan neuze, an avalou-douar a zo chomet da vrocha e park Brankou-Braz ». Jakez, brochet eo ganit da avalou-douar e tachenn Menez-Braz ?

Jakez

Gwillou, eur glahar eo kaoud eun den egizdout. Brochet pe divrochet, an avalou-douar n'emaint ket e-barz ar gaoz. Kendalh 'ta ! Neuze eo deut Katellig ?

Gwillou

N'eo ket ! Eet on a-dreñv an ti, el liorz, da weled eur wezenn-ber, bleuniet-kaer, Jakezig. Kaoud a rez mad per ?

Jakez

A ! an den-mañ n'ema ket mui e skiant-vad gantañ. Petra am-eus da ober gand da wezenn-ber ? Ha petra a ra dit pe e kavan mad per pe ne gavan ket ? Buan, buan ! Ha Katellig ?

Gwillou

Katellig ? A ya ! Jakez, Jakez, kerz buan d'ar gêr 'ta ! O ! siwaz ! diwezad e vo. Kemer da chupenn hag en hent, sant Faron benniget !

Jakez

Med, penn koz, mond d'ar gêr ablamour da betra ?

Gwillou

Jakez, dres pa oan o klask eur vaz da skoazella ar wezenn-ber, setu Katellig Krohenn o tond d'an daoulamm el liorz. Ha da hopal : « Gwillou, kerz da gerhad Jakez Krohenn da bark Morvez dioustu, ha lavar dezañ dond

---

¹ brocha : bina, meska.

d'ar gêr ar buanna posubl da zikour ahanon.

Jakez

Da zikour anezi ?... Peseurt sikour ?... Da walhi ar skudilli ?

Gwillou

... da zikour ahanon... da zikour ahanon... » Ma ! Jakez, dizeñjet 'm-eus eur wech muioh. N'ouzon ket mui petra he-deus lavaret din, Katellig. Mil gurun ! Eur hleñved bennag a zo o klask an tu warnon, rag simpladurez ar spered a zo eur sin fall. A !

Jakez

Sanka a rez droug ennon, Gwillou. Hag ouspenn, ne fell ket din koll amzer. Pres labour a zo warnon. Chom a ran amañ. Gwelet e vo da greisteiz.

Gwillou

Jakez, gwelloh e vefe dit mond d'ar gêr, ma mignon.

Jakez

N'ema ket an tan en ti ?

Gwillou

Nann, n'am-eus ket gwelet, da vihana.

Jakez

Katellig a oa yah pa he-deus kaozet ouzout ?

Gwillou

Ya, yah ha koant evel kustum. Nemed beh ha pres a oa warni, am-eus soñj.

Jakez

Ar merhed a ra kalz a cholori evid nebeud a dra. Ar vugale a zo eet d'ar skol evel beb mintin ?

Gwillou

Ya, deut int d'an ti du-mañ da glask Lomig ha Perig.

Jakez

Mad. Neuze, arabad eo dit ober gwad fall, Gwillou.

Gwillou

Marteze. Eom d'ar gêr, avad, Jakez.

Jakez

Arsa, Gwillou, petra 'ta ? Me gred din emhout o klask distaga eun dro er hanton hirio, da eva chistr dre ar hêriou ha da haloupad an ostaliriou, n'eo ket ? Ha marteze out deut amañ da lakaad ahanon da guitaad ma labour evid mond ganit da rouli ?

Gwillou

M'hen tou, n'eo ket gwir, Jakez. Nann, n'eo ket gwir, Jakez. Nann, n'eo ket gwir. Che, Itron Varia, trist eo din beza divemor e-giz-se.

Jakez

Gwillou, an dud a zo teodou fall outo hag a gont penaoz Jakez Krohenn ha Gwillou Vihan a zo dalhmad o klask an tu d'en em vezvi. Arabad eo deom ober dezo digarez da farda gevier. Ni a gav mad eur bannig eur wech an amzer, med pa'z om kroget gand al labour, n'eus netra d'ober gand boeson. Hag er mare-mañ, ez eus pres labour war ar mêz. Leusk ahanon da frouezi an dachenn-mañ ha kerz da vrocha da avalou-douar da bark Brankou-Braz. Ha peogwir eo tomm dit, kemer ar voutaill a zo dindan ma chupenn, war ar hleuz. N'eo ken dour, avad, med sklêr ha fresk. Kenavo !

Gwillou

Dour... dour... dour... Jakez, dond a ra soñj ennon. Gortoz 'ta ! Katellig he-deus kaozeet deuz dour. Deuz dour, ya ! Med peseurt dour ? Boulhurun !

Jakez

Kerz da bark Brankou-Braz 'ta, e-leh koll da vintinvez gand sorhennadennoù. Da greisteiz, me glevo doare an traou-ze gand Katellig. Peogwir n'ema ket an tan en ti, peogwir eo yah ar wreg, peogwir eo eet ar vugaligou brao d'ar skol, petra goulenn gwelloc'h digand an Aotrou Doue ? N'ouzon ket petra a hellfe c'hoarvezoud ganeom evid diêsaad da Gatellig. Ar vuoh ruz n'ema ket c'hoaz an amzer ganti da gaoud he leue.

Gwillou

Jakez, Jakez, dres ar vuoh ruz eo. Eom d'ar gêr buan. Da chupenn, da chupenn !... Tenn da voutou ! Buan !

Jakez

Med petra, 'benn ar fin, gand ar vuoh ruz ? N'eo ket c'hoaz tomm a-walh evid d'al loened breskigna er parkeier. Ha pa vefe eet ar vuoh ruz e breskign, amzer a zo da glask anezi a-raog an noz.

Gwillou

Jakez, deus d'ar gêr. Ar vuoh ruz a zo kouezet er puñs !

Jakez

Kouezet er puñs ? Sah an dienn ! Ha penaoz ?... Kouezet er puñs ! O ! siwaz ! Hag an diod-mañ ne oa ket gouest da lavared an dra-ze kentoh !... Kouezet er puñs ! Bremañ e tle beza beuzet pe mouget, ar vuohig paour ! Gwillou, beg braz, da faot eo... Dond d'an daoulamm da zigas din eur helou spontuz ha chom berr da lavared netra ! Koulskoude ar zaout ne gouezont ket bemdez er puñsou, hag eur helou e-giz-se a zo iskiz a-walh evid dit derhel soñj... Seiz kant barrikennad gurun ! Biskoaz kemend-all !

